

‘Ik zet het publiek ook aan het werk’

Guy Cassiers regisseerde het theaterstuk *Vergeef ons*, naar een roman van de Amerikaanse A.M. Homes. ‘Het is nooit te laat, zegt ze.’

Maarten Moll
AMSTERDAM

“Voor mij was de spanning eraf toen je de haal uiteindelijk zag,” Guy Cassiers (57) heeft zojuist Steven Spielbergs film *Jaws* samengevat in één woord: suggestie. Om dat woord draait het ook in zijn regie van het zeer goed

ontvangen toneelstuk *Vergeef ons*, de coproductie van Toneelhuis en Toneelgroep Amsterdam die momenteel in de Stadsschouwburg is te zien. Want er is, op een aantal microfoonstandaards en televisieschermen die boven het podium hangen na, eigenlijk geen decor.

“Dat klopt!” zegt Cassiers, artistiek leider van Toneelhuis (Antwerpen), in het restaurant in de Stadsschouwburg. “Er is geen decor. Het geluidssysteem is het decor.”

Vergeef ons is Cassiers’ theaterversie van de roman *May we be forgiven* van de Amerikaanse schrijfster A.M. Homes. De familie Silver valt uiteen en na een jaar vol catastrofes weet hoofdpersoon Harold Silver, een geweldige rol van Elco Smits, een nieuwe familie te creëren.

“Het is een heel filmisch boek, fragmentair. Door de hoge snelheid van de vele, vaak soapachtige scènes word je als een tornado door het boek en door dat ene jaar gelaagd. Het is een rollercoaster, elke scène is begrijpelijk, maar het

hysterische zit hem in de hoeveelheid scènes: het houdt niet op. Ik wilde die vorm behouden, maar het niet te visueel illustreren. Acteurs en geluid moeten de beelden bij de toeschouwer oproepen, het geluid met dat beeld versterken.” Cassiers experimenteerde al met geluid, maar voert het in *Vergeef ons* extreem door. De acteurs bedienen de gehele voorstelling door microfoonpedalen, waarmee ze ook de muziek en de geluidseffecten bedienen.

Honderd scènes

“Ik vraag veel van de acteurs, dus niet alleen door de ongeveer honderd scènes die ze moeten spelen, maar ook door ze verantwoordelijk te maken voor iets waar ze zich normaal niet druk om hoeven te maken. Ja, en door die frontaal opgestelde microfoons lijkt het alsof er een popconcert aan de gang is. Dat is het directe en confronterende dat ook in het boek zit, we gooien de tekst letterlijk het publiek in.”

Het geluid – er wordt veel getelefoneerd – is dus de informatiedrager in *Vergeef ons*. Van het ongeluk dat een belangrijke rol in het stuk speelt, en ook het slaan met een lamp op het hoofd van Harold’s schoonzus, ziet de toeschouwer niets. Het wordt allemaal gezegd. Het show,

Guy Cassiers
De Antwerpenaar behoort tot de beste Europese theatermakers. In zijn eigenzinnige voorstellingen komen visuele technologie en zijn liefde voor literatuur samen.

‘Die familie explodeert, maar het stuk gaat ook over identiteit. Wie ben je? Waar sta je voor?’

uit het inmiddels wat versleten schrijversadagium *show, don’t tell*, vindt plaats in het hoofd van de toeschouwer.

“Ja, die lamp. Daar ben je als toeschouwer niet bij. Maar middels de geluiden moet je wel denken dat ze er vreselijk aan toe is. En zie je het ook voor je, als het goed is. Je stimuleert de toeschouwer dingen te zien die er niet zijn, waardoor je zijn creativiteit aanspreekt. Daar speel ik altijd een beetje mee: dat de illusie die gegenereerd wordt op het toneel tegelijkertijd doorgepikt wordt. Dat je de constructie ziet. Dat het theater is, dat je een leugen verteld wordt.”

Cassiers maakt voor zijn voorstellingen vaak gebruik van literatuur. Niet omdat hij denkt dat in het theaterrepertoire iets ontbreekt – Shakespeare moet vanwege de urgentie en relevantie altijd gespeeld worden – maar omdat hij zich niet tot theaterliteratuur wil beperken. “De toeschouwer is zo bekend met andere vormen van verhalen vertellen, zoals film, televisie, literatuur, dat je op een heel andere manier met theater een thema kunt analyseren.”

A.M. Homes komt vanavond kijken. Cassiers is een beetje zenuwachtig. Hij moest veel schrappen uit het bijna 500 pagina’s dikke boek.

“Dit is niet de omzetting van haar roman naar

theater, maar een bewerking. Ik hou me vrij getrouw aan de grote lijn: die familie die explodeert. Maar het gaat ook over identiteit. Wie ben je? Waar sta je voor? En het stuk geeft kritiek op de manier waarop we met elkaar omgaan.”

Kritiek en hoop

A.M. Homes heeft in haar boeken altijd veel kritiek geopperd, vooral op Amerika. Maar sinds 9/11 schrijft ze anders. De kritiek is er nog steeds, op overheidsinstanties en nog veel meer, maar ze wil de lezer nu ook iets anders bieden.

“In *May we be forgiven* gaat ze op zoek naar alternatieven. En hoe je, ook al zit je als persoon diep in de problemen, daar toch nog uit kunt komen. Het is nooit te laat, zegt ze eigenlijk, om weer tot leven te komen. Dat is een soort hoop die ze uitspreekt. Dat heb ik willen overbrengen. Dat is de inhoud, en nu zijn we weer terug bij het stuk, van wat je vertelt is voor mij belangrijker dan de vorm van waaruit je vertrekt. Ik wil zelf als toeschouwer aan het werk gezet worden om dat dan te verbeelden. Dat zijn voor mij de belangrijkste voorstellingen.”

Vergeef ons. Toneelhuis/Toneelgroep Amsterdam.
7/m 22/4 in de Stadsschouwburg.

→ **Scène uit *Vergeef ons*.** Het lijkt op een popconcert, we gooien de tekst letterlijk het publiek in.” FOTO KURT VANDERELST

